

ΜΕΓΑΣ ΔΑΙΜΩΝ Ο ΕΡΩΣ*

Ἡ ἐρωτικὴ μύηση τοῦ Σωκράτη ἀπὸ τὴ Διοτίμα στὸ «Συμπόσιον»

Ἡ ἐκ Μαντινείας μάντις Διοτίμα ἐμύησε τὸν Σωκράτη στὰ μυστήρια τοῦ Ἔρωτος μὲ κάθε λεπτομέρεια, ἀποδίδουσα στὸν Ἔρωτα τὴν ἰδιότητα τοῦ δαίμονος (Πλάτων, «Συμπόσιον», 202 d). Εἶναι ἀξιοσημείωτο, ὅτι μία θηλυκὴ ὄντοτης μνεῖ τὴν ἄρρενα στὰ μυστήρια τοῦ Ἔρωτος: «Δαίμων μέγας, Σωκράτη, ὁ Ἔρως. Ἄλλωστε κάθε τι δαιμονικὸ εὐρίσκεται μεταξὺ θεοῦ καὶ θνητοῦ» (202 e).

Ἡ σημασία τοῦ «μεταξὺ» εἶναι ὁ μέσος ὅρος, πὺν συνδέει τοὺς δύο ἄκρους ὅρους. Εἶναι ὁ Ἔρως πὺν συνδέει τὸ θνητὸν μὲ τὸ ἀθάνατον· ἡ βαθύτατα ἐρωτικὴ φύσι, πὺν κατεχόμενη ἀπὸ θεία μανία ἀναζητεῖ τὸν «δαίμονα» θεῖον Ἔρωτα, πὺν θὰ τὴν φέρῃ σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ θεῖον. Ὁ Ἔρως δὲν ὁμοιάζει οὔτε μὲ τὸ θνητὸ ἀλλὰ οὔτε καὶ τὸ θεῖο, διότι ὁ Ἔρως εἶναι «μεταξὺ» τῆς σοφίας τοῦ θεοῦ καὶ τῆς μωρίας τῶν θνητῶν. Ἄρα κατ' ἀνάγκη ὁ Ἔρως εἶναι φίλος τῆς σοφίας, φιλόσοφος. Καὶ ὁ Σωκράτης ἐρωτᾷ: «ΣΩ.: Καὶ ποιά εἶναι ἡ δρᾶσι του; ΔΙΟ.: Νὰ μεταφράζῃ

* Βλ. ἐπίσης: «Οἱ ἑπτὰ ἀναβαθμοὶ στὸν πλατωνικὸ ἔρωτα», «Δαυλός», τ. 241, Ἰανουάριος 2002.

ΕΠΤΑ Ἡ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΑΝΑΒΑΘΜΟΥΣ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ Ο ΠΛΑΤΩΝΙΚΟΣ ΕΡΩΣ;

Μελετώντας τὸ «Συμπόσιον» τοῦ Πλάτωνος («Δ», τ. 217) διεπίστωσα κι ἐγὼ γιὰ τὰ στάδια ὀλοκλήρωσης τοῦ ἀνθρώπου μὲσω τοῦ Ἔρωτα. Αὐτὰ τὰ εἶχε προτείνει ἡ Διοτίμα στὸν νεαρὸ Σωκράτη, σὰν δασκάλα του στὰ ἐρωτικὰ θέματα: «ἐμὲ τὰ ἐρωτικὰ ἐδίδαξεν» («Συμπ.» 201d). Στὴν ἐξαιρετὸν ἐνδιαφέροντος μελέτη τῆς Ἀλτάνη («Ἐταῖρος καὶ Παιδικά», «Δ», τ. 241) τὰ στάδια αὐτὰ ἡ ἑρευνήτρια τὰ ὀνομάζει ποιητικὰ «ἀναβαθμοὺς» στὴν κλίμακα ἀνέλιξης τοῦ ἀνθρώπου. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ συνεισφέρω στὴν ὀλοκλήρωση ἀνάλυσης τοῦ βασικοῦ αὐτοῦ θέματος, δηλαδὴ τῆς πορείας πρὸς τὸ ὄντως ὄν, τὸ ἀληθὲς ὡς σκοπὸν τῆς ζωῆς.

Τότε, πρὸ τριετίας, «πρωτάρης» στὴν Ἑλληνικὴ Γραμματεία δὲν εἶχα τὴ δυνατότητα ἀξιολόγησης - διερεύνησης τοῦ θέματος. Μὲ ἐργαλεῖα τὴν «Ἐπίγνωση» («Δ», τ. 228), τὴν «Τετρακτὺν» («Δ», τ. 239) καὶ τὸ «Ἡθος Ἑλλή-

καὶ νὰ μεταδιβάξῃ εἰς τοὺς θεοὺς τὰ προερχόμενα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ προερχόμενα ἀπὸ τοὺς θεοὺς» («Συμπόσιον», 204 a-c).

Ἡ λέξι ἔρωσ ὁμοιάζει ὡς νὰ περιγράφη διὰ τῶν ἀναγραμματισμῶν ἐπακριδῶς τὴν ἰδιότητα τῆς ροῆς, τὴν «διαπορθμεύουσα» τὴν «μεταξύ», τὴν συνδέουσα τοὺς θνητοὺς μὲ τοὺς θεοὺς. Ὅμως πρώτη προϋπόθεσι τῆς ἐξωτερικῆς διασυνδέσεως τῶν θνητῶν μὲ τὰ ἀθάνατα ὄντα εἶναι ἢ χωρὶς ἐμπόδια εὐπλαστῆ κίνησι τῶν ἔσω ρευμάτων τοῦ εἶναι μὲ τὸν ἴδιο του τὸν ἑαυτό. Εἶναι ἢ ἔσω ροή, τὸ ἔσω ἀκωλύτως ρέον.

Ἔρωσ = ἔσω + ρ(έω) ἢ ἡ ἔσω ροή

Λέγει ὁ Σωκράτης (Πλάτων, «Κρατύλος», 420 b): «Τὸν παλιὸ καιρὸ ὠνομαζόταν ἔσ-ρος ἀπὸ τὸ ρῆμα ἐσρέω, γιὰ μεταχειριζόμεσταν τὸ ο ἀντὶ τοῦ ω· τώρα ὁμως ὠνομάσθηκε ἔρωσ μὲ τὴν μεταβολὴ τοῦ ο σὲ ω». Ἔρωσ τοῦ ἑαυτοῦ ἢ ἔσω ρ(οῆ) εἶναι τὸ θαῦμα τοῦ «γνώθι» σαυτόν», τῆς ἔσωθεν θείας κοινωνίας στοῦ ἐσωτερικὸ τοῦ ναοῦ τοῦ θνητοῦ ὄντος. Ἡ ἐλεύθερη ἔσω ρ(οῆ) δημιουργεῖ τὶς προϋποθέσεις τῆς διάσεως τοῦ Ἔρωτος τῶν δύο φύλων τῆς Διοτίμας. Εἶναι «ὁ τόκος ἐν τῷ καλῷ» (206b - 207), διότι δημιουργία δὲν συντελεῖται ἄνευ τῆς ἐξισορροπήσεως τῶν ἀντιρρόπων δυνάμεων καὶ ἀπαιτεῖ τὴν ἰσότημο συμμετοχὴ τῶν δύο ἀρχῶν: ἄρρενος καὶ θήλειας. Ἡ πρότυπη ροή τῆς ἔσω λειτουργίας κάθε ἔλλογου ὄντος αἴτιο ἔχει τὴν ἀντίθεσι καὶ ὄχι τὴν ὁμοιότητα, γιὰ νὰ ἐπέλθῃ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἁρμονίας (Ἡράκλειτος, Ἰ. Ἀπ. 8, 51, 54, 67 καὶ Ἐμπδοκλῆς 17, 21, 32, 36).

Ἡ ἐξωτερικὴ ροή ἐμφανίζεται μὲ τὸν δευτέρου ἀναγραμματισμό: Ἔρωσ = ρέω + Σ. Τὸ σύμφωνο Σ, λέγει ὁ Σωκράτης («Κρατύλος», 427a), εἶναι στοιχεῖο φυσικὸ καὶ μιμεῖται τὸ σειομαι καὶ γενικὰ τὸν σεισμόν. Ἡ παλινδρομικὴ κίνησις

νων» («Δ», τ. 242) τολμῶ νὰ προτείνω τὴν ὀλοκλήρωση τοῦ ἀνωτέρω ἄρθρου τῆς Ἰ. Ἀλτάνη, ὡς ἐξῆς:

Προτείνει (βάσει τοῦ κειμένου) ἑπτὰ ἀναβαθμοὺς στὴν πορεία μέσω τοῦ Ἔρωτος πρὸς τὴν τελείωση. Παρατηροῦμε, ὅτι οἱ τέσσερις πρῶτοι δημιουργοῦν μία πρώτη ἐνότητα, μία τετρακτὺν ἦτοι:

1. Σωματικὸ κάλλος ἐνὸς μόνο ἐρωμένου: «ἐνὸς αὐτὸν σώματος ἐρῶν» (210a)
2. Σωματικὸ κάλλος ὄλων τῶν ἐρωμένων: «ἐπ' εἶδει... ἐπὶ πᾶσι τοῖς σώμασι κάλλος» (210b).
3. Ψυχικὸ κάλλος ὄλων τῶν ἐρωμένων: «τὸ ἐν ταῖς ψυχαῖς κάλλος τιμιώτερον ἠγγήσασθαι» (210b).
4. Κάλλος τῶν πράξεων ὄλων τῶν ἐρωμένων: «τὰ ἐπιτηδεύματα» (= τρόπος ζωῆς) (210c).

Ἡ Τετρακτὺς σαφῶς καθορίζει τὶς σχέσεις διδασκάλου (ἐραστῆ) καὶ μαθητῆ (ἐρωμένου) στοῦ πνευματικὸ ἐπίπεδο. Ἡ Ἰ. Ἀλτάνη ἐν συνεχείᾳ προτείνει

□

τοῦ σεισμοῦ πράγματι μιμείται τὴν ἀμφίδρομη κίνησι τοῦ Ἔρωτος, προκειμένου διὰ τῆς ροῆς νὰ μεταδιβάξῃ τὰ προερχόμενα ἀπὸ τοὺς θεοὺς εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ προερχόμενα ἀπὸ τοὺς θεοὺς διὰ τῆς ἀνάου παλινδρομικῆς κινήσεως (Σ) («Συμπόσιον» 202e - 203b).

Μὲ τὴν ἀλλαγὴ τονισμοῦ ἢ λέξις Ἔρωτος = (ἐρῶ + Σ) ἀναδεικνύει τὴν δευτέρη ἰδιότητα τοῦ Ἔρωτος, ἐφ' ὅσον τὸ ἐρῶ εἶναι μέλλον τοῦ ρήματος λέγω. Ὁ Ἔρωτος εἰς ὅλα τὰ ἐπίπεδα τῆς δράσεώς του διακρίνεται διὰ τὸ λέγειν του (ἐρῶ), τὸ ὁποῖο δὲν εἶναι μονόδρομος ἀλλὰ ἀμφίδρομος. Διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Σ καθίσταται ἢ συζήτησι διαλογικῆ, φθάνουσα εἰς τὴν διαλεκτικῆ, διότι ὁ Ἔρωτος εἶναι φιλόσοφος, εἴτε ἢ Διοτίμα (204a-204d). Μὲ τὸν ἀναγραμματισμὸ περιγράφεται ἢ οὐσία τῆς λέξεως, ἢ ὁποῖα ἐξηγεῖ τὸν ἑαυτὸ της, εὐρισκόμενη εἰς πλήρη ἀρμονικὴ ἔσω/ἔξω ροή.

Ἔρωτος εἶναι ὁ ἱερός κάναθος, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐξυφαίνεται προοδευτικὰ ἢ διασύνδεσι τῆς νοήσεως τοῦ θνητοῦ μὲ τὸ ἀθάνατο διὰ τοῦ «διαπορθμεύοντος», διαμεσολαθητοῦ Ἔρωτος. Ἄνευ Ἔρωτος δὲν ὑπάρχει ἐπικοινωνία μεταξὺ τῶν ὄντων τῶν τριῶν βασιλείων (Πλούτωνος, Ποσειδῶνος καὶ Διός· Π. Ἰλιάς Ο 187-193) καὶ συνεπῶς δὲν θὰ ὑπάρξει καὶ δυνατότης ἐξελίξεως τῶν ὄντων ἐντὸς τῆς ἀοράτου καὶ ὄρατῆς, νοητῆς καὶ αἰσθητῆς, αἰε οὔσης καὶ αἰε γενομένης δημιουργίας.

Ὁ μῦθος Πόρου/Πενίας τοῦ «Συμποσίου»

Ἡ ἀνίχνευση τῶν κληρονομικῶν ἰδιοτήτων τῶν θείων ὄντων μεταξὺ τῶν γενεῶν καὶ τῶν τριῶν βασιλείων εἶναι γενικώτερα μία ἐκ τῶν μεθόδων τοῦ ἀποσυμβολισμοῦ τῶν μύθων. Ἐπὶ τῆς οὐσίας συνεπῶς ἢ κάτωθι ἐρώτησι τοῦ Σωκράτους πρὸς τὴν ὁποῖα ἀπαντᾷ ἢ Διοτίμα: «ΣΩ: Πατέρα καὶ

ἄλλους τρεῖς ἀναβαθμοὺς, σύνολον ἑπτὰ. Οἱ Ἕλληνας ἀπέφευγαν τοὺς μονοὺς ἀριθμοὺς (π.χ. 7, 9, 11...), ἐνῶ ἀπὸ τοὺς ζυγούς χρησιμοποιοῦσαν συνήθως τὸ τέσσερα (= τετρακτὺς = δύο δυνάδες). Τὸ ἑπτὰ χρησιμοποιήθηκε μετὰ Χριστὸν σὲ λέξεις ὅπως «ἑπταήμερον» («Γένεσις») «ἑπτάφωτος» («Π. Διαθήκη»), «ἑπτασφράγιστον» («Ἀποκάλυψις»).

Ἄντὶ τῶν τριῶν ἀναβαθμῶν προτείνω τὴν δευτέρη τετρακτύν:

- 1.** *Τὸ κάλλος τοῦ Ἥθους: «τὰ καλὰ μαθήματα (= ἦθη) καὶ τοῖς νόμοις καλόν».*
- 2.** *Τὸ κάλλος τῆς Τέχνης: «τὸ πολὺ πέλαιος (!) τοῦ κάλλους».*
- 3.** *Τὸ κάλλος τῆς Ἐπιστήμης: «τὸ τῶν ἐπιστημῶν κάλλος».*
- 4.** *Τὸ κάλλος τῆς Φιλοσοφίας: «...τίκτη διανοήματα ἐν φιλοσοφίᾳ ἀφθόνω» (!) («Συμπόσιον» 210a-d)*

Ἡ ὅλη πορεία ὀλοκληρώνεται μὲ τὴν ἐπίγνωσι, τὴν ἄμεση γνώσι πὸν ἔρχεται ξαφνικὰ σὰν ἔκλαμψι, γνώσι πέρα ἀπὸ τίς λέξις: «οὐδὲ τίς λόγος» (211

□

μητέρα εἶπα τότε ἐγώ, ποίους ἔχει ὁ Ἔρως; ΔΙΟ.: Αὐτό, εἶπε, εἶναι μία ἱστορία κάπως μεγάλη, ἀλλὰ θὰ σοῦ τὴν διηγηθῶ. Τὸν καιρὸ λοιπὸν ποὺ ἦλθε εἰς τὸν κόσμον ἢ Ἀφροδίτη, οἱ θεοὶ εἶχαν τραπέζι μαζί με τοὺς ἄλλους καὶ με τῆς Μήτιδος τὸν υἱὸ, τὸν Πόρο. Ὄταν ἀπέφαγαν, ἦλθε ἡ Πενία νὰ ἐπαιτήσῃ, ὅπως ἦταν φυσικὸ εἰς μία τόσο μεγάλη διασκέδασι· ἐστέκετο λοιπὸν ἐκεῖ πρὸς τὴν εἴσοδο. Ὁ Πόρος τότε, μεθυσμένος ἀπὸ τὸ νέκταρ (κρασί δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη), ἐξῆλθε εἰς τοῦ Διὸς τὸν κῆπο καὶ με τὸ κεφάλι βαρὺ ὅπως ἦταν ἔπεσε καὶ ἀπεκοιμήθη. Ἡ Πενία τότε μέσα εἰς τὴν ἀπορία τῆς συνέλαβε τὸ σχέδιο ν' ἀποκτήσῃ παιδί ἀπὸ τὸν Πόρο. Πηγαίνει λοιπὸν καὶ πλαγιάζει κοντά του· ἔτσι ἀπέκτησε τὸν Ἔρωτα. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἔγινε ὁ Ἔρως συνοδὸς καὶ ὑπηρέτης τῆς Ἀφροδίτης, ἐπειδὴ ἐγεννήθη εἰς τὰ γενέθλιά της καὶ συγχρόνως ἐπειδὴ ἐμφύτως εἶν' ἐρωτευμένος με τὸ ὠραῖον, γιατί ἡ Ἀφροδίτη εἶναι ὠραία» (Συμπ. 203 b).

Στὰ σχόλια τοῦ Ἰ. Συκουτρῆ (σ. 140, 203 β) ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς: «ἡ περικλοπὴ αὐτῆ, περιφῆμος εἰς τὴν ἀρχαιότητα, ἀνεφέρετο ὑπὸ τῶν ρητοροδιδασκάλων ὡς παράδειγμα ὠραίας καὶ ἀφελοῦς διηγήσεως (Θέων 2, σ. 66 καὶ Ἐρμογένης, Περὶ ἰδεῶν II 4, σ. 330 Rabe)». Μία προσεκτικὴ μελέτη τῶν ὀνομάτων τῶν θεῶν καὶ τῶν συμβολισμῶν τῆς μυθοπλασίας, οἱ ὁποῖοι καλύπτονται ἀπὸ τὴν «ὠραίαν καὶ ἀφελῆ διήγησιν» τοῦ Πλάτωνος, θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναδείξῃ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ναι μὲν «ὠραῖα», ἀλλὰ κάθε ἄλλο παρὰ «ἀφελῆ διήγησιν» προτίθενται νὰ παρουσιάσουν. Ἡ λεπτομερὴς ἀνάλυσι τοῦ χώρου / χρόνου, ἰδιοτήτων τῶν θεῶν καὶ τῆς θνητῆς (Πενίας), ὁ «μεταξὺ» τῶν δύο Ἔρως, οἱ ἐνέργειες καὶ τὰ πάθη, καθὼς καὶ μὴ κατονομαζόμενα ἀφανῆ στοιχεῖα θὰ βοηθήσουν στὴν ἀνίχνευσι τῆς σκέψεως τοῦ Πλάτωνος, γιὰ νὰ γίνῃ κατανοητὸ τὸ «ἐξαίφνης» στὸν «μεταξὺ» ἔκτου καὶ ἐβδόμου ἀναβαθμῶν τῆς Διοτίμας: □

c). Ὁ Σωκράτης συγκινητικὰ ἀλλὰ ξεκάθαρα τὴν καθορίζει: «πρὸς τὸ τέλος ἤδη ἰὼν (μόλις φθάσῃ) τῶν ἐρωτικῶν, ἐξαίφνης τι θαυμαστόν, τὴν φύσιν καλόν». Τί θὰ ἰδῆ; «τὸ αἰεὶ ὄν (καλόν)... καὶ ὄντως ὄν (ἀληθές)» («Φαῖδρος» 249 c). Καὶ ξεπερνιέται καὶ ἡ φιλοσοφία. «Θεῶν οὐδεὶς φιλοσοφεῖ, οὐδ' ἐπιθυμεῖ σοφὸς γενέσθαι. (ἔστι γὰρ) οὐδ' εἴ τις ἄλλος σοφὸς οὐ φιλοσοφεῖ (ὅταν γίνῃ σοφός). Οὐδ' αὖ (= ἐξάλλον) οἱ ἀμαθεῖς φιλοσοφοῦσιν... τοῦτο γὰρ ἐστὶ χαλεπὸν ἀμαθία, τὸ μὴ ὄντα καλὸν κάγαθὸν δοκεῖν αὐτῷ εἶναι ἰκανόν (= νὰ νομίζῃ ὅτι εἶναι ἰκανός) «Συμπόσιον» 204 d).

Ἐνῶ λοιπὸν ἡ πρώτη τετρακτὺς ἀφορᾷ στὶς διαπροσωπικὰς σχέσεις, ξεπερασμένες πλέον, ἡ δευτέρη ἀναφέρεται στὴν ἀναζήτησι «τρόπου» ζωῆς/σκέψης (Ἔθος, Τέχνη, Ἐπιστήμη, Φιλοσοφία) ἀντίστοιχῆς τῆς πρώτης (Σῶμα, Ψυχὴ, Πνεῦμα, Ἐπίγνωσι).

Ὁ καθεὶς ἄς ξεκινήσῃ ἀπὸ ὅποια «βαθμίδα» ἐπιθυμεῖ, ἀρκεῖ νὰ ἐπιθυμῇ σφόδρα.

Κων. Καρμιράντζος

Ἀρχιτέκτων ΕΜΠ

«Ἡ Ἀφροδίτη ἐπιδένει τὸν τραυματισμένο Ἔκτορα»: Ὁ περίφημος πίνακας τοῦ Τιτσιάνο. (Πανακοθήκη τῆς Βίλλας Μποργκέζε, Ρώμη.)

- α. Χῶρος: ἀνάκτορα Διὸς (μὴ κατονομαζόμενα) καὶ κῆπος ἀνακτόρων μὲ ἄνθη (μὴ κατονομαζόμενα).
- β. Χρόνος: γένεσις Ἀφροδίτης καὶ ταυτόχρονη σύλληψι τοῦ Ἔρωτος.
- γ. Ὄνόματα θεῶν: Μῆτις, Ζεὺς, Ἀφροδίτη καὶ Πόρος.
- δ. Ὄνομα θνητῆς. Πενία.
- ε. Ὁ «μεταξύ» θνητῶν καὶ ἀθανάτων Ἔρωτος.
- ς. Ἐνέργειες καὶ πάθη: Συμπόσιο θεῶν (μὴ κατονομαζόμενο), ἐπαιτεία, μέθη ἐκ νέκταρος (ὄχι οἴνου), ὕπνος, ἐπιβουλή, σύλληψι Ἔρωτος.

Τὰ ἀνωτέρω εἶναι τὰ πρὸς ἀνάπτυξι θέματα, τὰ ὁποῖα θὰ ὀδηγήσουν στὴν ἀποκάλυψι τῆς ψυχικῆς Δια - χωρο - χρονικῆς μετουσιώσεως, ποῦ ὡς κεραυνὸς (τοῦ Διὸς) ἐνσκήπτει διὰ τοῦ «ἐξαίφνης». Τὸ «ἐξαίφνης» «ἐκτὸς φαίνει». Εἶναι ἡ κεντρομόλος, ἡ ἐκ τῶν ἔξω πρὸς τὰ ἔσω κίνησι τῆς ψυχῆς. Εἶναι οἱ ἐκτὸς τοῦ πυρῆνος τῆς ψυχῆς πράξεις, οἱ ὁποῖες κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ βίου φέρουν στὰ ἔσω τὴν συνειδητοποίησι τοῦ «ἐξαίφνης». Εἶναι τὸ φαινόμενο τῆς «βιαίας ἐξαγωγῆς ἐκ τοῦ Σπηλαίου» τῆς «Πολιτείας». Δὲν εἶναι ὁμως δυνατὸν τὰ ἐπὶ μέρους νὰ διαχωρισθοῦν ὡς πρὸς τὴν ἀνωτέρω σειρά, διότι ἀλληλοεμπλέκονται μεταξύ τους. Ἡ ἐπαγωγή καὶ ἐν συνεχείᾳ συναγωγή τῶν στοιχείων τῆς μυθοπλασίας τοῦ Πλάτωνος (μεθοδολογία στὸν «Φαῖδρο» 265 D, 266 B καὶ 270 D) θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν προσέγγισι τοῦ ἐβδόμου ἀναβαθμοῦ τοῦ «ἐξαίφνης».

Χῶρος, Ἀνάκτορα καὶ Κῆπος Διὸς

Ποιά ἡ συμβολικὴ σημασία τῶν ἀρρήτων ἀνακτόρων καὶ ποιά τοῦ Κήπου τοῦ Διὸς; α. Τὰ ἀρρητα ἀνάκτορα τοῦ Διὸς εἶναι ὁ ἀόρατος, θεῖος διάκοσμος. Τὰ ἀνάκτορα τοῦ Διὸς, ὁ κατ' ἐξοχὴν μέγας ἐρωτικὸς χῶρος, εἶναι ὁ μὴ κατονομαζόμενος μέγιστος νοητικὸς ὀρίζων, ὡς πρὸς τὴν περιγραφὴ τοῦ θεοῦ κόσμου τοῦ «Φαίδωνος» (111c): «...καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα (αἰσθήσεις καὶ ψυχικὲς δυνάμεις τῶν θεῶν) ἀπέχουν ἀπὸ ἐμᾶς κατὰ τὴν αὐτὴν ἀπόστασι, κατὰ τὴν ὁποία ὁ αἴθρ ἀπέχει ἀπὸ τοῦ ὕδατος καὶ ὁ αἰθήρ ἀπὸ τοῦ ἀέρος ἐν σχέσει πρὸς τὴν καθαρότητα. Καὶ βεβαίως ἔχουν καὶ ἐκεῖ (εἰς τὸν αἰθέρα) δάση ἱερὰ τῶν θεῶν καὶ ναοὺς, στοὺς ὁποίους πράγματι κατοικοῦν οἱ θεοί...».

Ἄρα φυσικὸ εἶναι στὸν αἰθέρα, τὸν αἶθοντα ἐξ ἔρωτος (αἰθήρ, γεν. αἶθ + ἔρος· αἶθω = λάμπω), ἂν καὶ δὲν κατονομαζῶνται, νὰ εὐρίσκωνται τὰ ἀνάκτορα τοῦ Διὸς. Ἐξυπακούεται, ὅτι, ἐφ' ὅσον ἔχουν ἔξοδο, περιφρουροῦνται διὰ τῶν τοίχων. Δὲν γίνεται λόγος περὶ εἰσόδου, ὥστε εἶναι ἄγνωστο ἐὰν εἴσοδος καὶ ἔξοδος γίνωνται ἀπὸ τὴν ἴδια θύρα ἢ ὑπάρχῃ ἄλλη γιὰ τὴν εἴσοδο.

Στὰ ἀνάκτορα οἱ θεοὶ εὐωχοῦνται τὴν ἡμέρα τῆς γεννήσεως τῆς Ἀφροδίτης, κόρης τοῦ μεγίστου τῶν θεῶν, τοῦ Διὸς. Ἀπρόσιτο τὸ θεῖο γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ, ἡ ὁποία διὰ τῆς ἀλληγορίας προσπαθεῖ νὰ κατανοήσῃ καὶ διὰ τῆς ὑπερβάσεως νὰ ἀνέλθῃ στὸν αἰθέρα διὰ τοῦ ἔρωτος. Τὴν ἴδια στιγμὴ τῆς γεννήσεως τῆς Ἀφροδίτης ἐντὸς τοῦ θεοῦ διακόσμου, ἐκτὸς εἰς τὸν κῆπον συλλαμβάνεται ὁ Ἔρωτος... Ὁ αἰθεροβάμων (ἐπίθετο τοῦ Διὸς), ὁ «ὄνειροπαρμένος» αἶθει, λά-

«Ἔρως ἰπτάμενος». Ἐρυθρόμορφη ἄττική κύλιξ.
(Μουσείο Σίβικο, Φλωρεντία.)

μπει ἐξ ἔρωτος εἰς τὸ αἰθερικὸν διάστημα, ὅταν μετὰ ἀπὸ ἐπίπονες προσπάθειες καταφέρει νὰ ἀνέλθῃ καὶ νὰ φθάσῃ στὴ θύρα τῶν ἀνακτόρων.

Ἡ συμβολικὴ σημασία τοῦ «Κήπου»

Οἱ «Κήποι τοῦ Διὸς» ἀναφέρονται καὶ ἀπὸ τὸν Σοφοκλῆ (Fr. 297). Πρόκειται ὅμως περὶ ποιητικῆς ἐκφράσεως καὶ ὄχι περὶ θρησκευτικῆς δοξασίας. Στὸν Πλάτωνα ὅμως ὁ Κήπος σημειοδοτεῖ τὴν οὐσία τοῦ μύθου· διότι ἡ ἐπιλογή τοῦ χώρου τῆς συλλήψεως τοῦ Ἔρωτος ἐντοπίζεται ὄχι στὰ Ἄνακτορα (θεϊκὸς κόσμος) οὔτε στὸν Κήπο (αἰσθητὸς κόσμος), ἀλλὰ συγκερασμένος στὸν χώρο τὸν «μεταξὺ», δηλαδὴ στὴν περιοχὴ εἰσόδου ὅπου στέκεται ἡ Πενία. Ἐκτὸς τοῦ σημείου αὐτοῦ γίνεται ἡ ἔξοδος τοῦ Πόρου ἐκ τῶν ἀνακτόρων. Συνεπῶς καὶ ἡ προᾶξι τῆς συλλήψεως, πού θὰ ἐπιτελεσθῇ στὸν «μεταξὺ» χώρο, θὰ εἶναι δημιουργία ὄντος πού εὐρίσκεται «μεταξὺ». Ὁ αὐτοσυνείδητος θνητὸς τείνει «μετὰ μανίας» πρὸς τὸ θεῖο, ὅταν συλλάβῃ τὴν οὐσία τοῦ θεοῦ Ἔρωτος. Στὸ «μεταξὺ» συναντῶνται οἱ θνητοὶ μὲ τοὺς ἀθανάτους. Ὁ συμβολισμὸς τοῦ Κήπου ἔχει καὶ δευτέρη ἐρμηνεία, ὅταν λάβουμε ὑπ' ὄψιν ὅτι σὲ κάθε κήπο (πόσο μᾶλλον στὸν Κήπο τοῦ Διὸς) καλλιεργοῦνται μὲ γνώσι καὶ ἐπιμέλεια τὴν κατάλληλη

ἐποχή τὰ ἐπιλεγμένα γιὰ τὴν ὠραιότητά τους ἄνθη. Ὁ φυσικός, ὁρατὸς κόσμος εἶναι ἓνα *κόσμημα*, ἕνας πραγματικῶς ὠραιότατος κήπος.

Μὲ πόσο θαυμασμό καὶ χάρι ἐκφράζεται ὁ Πλάτων, ὅταν περιγράφη τὸν αἰσθητὸ κόσμον τῆς ὕλης διὰ τῆς ἀλληλορίας τοῦ Κήπου τοῦ Διός! Ὁ αἰσθητὸς κόσμος δὲν ὑποδιβάζεται, δὲν ὑποτιμᾶται, δὲν καταστέλλεται, διότι εἶναι Κήπος Διός. Ὁ Ζεὺς, ὁ «μακάρων τε θεῶν πατήρ ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν» (Ὁρφικὸς Ὑμνος Διός, στ. 12), κυβερνήτης τοῦ νοῦ καὶ τῆς νοημοσύνης, ὁμοιος μὲ τὸν μέγιστον τῶν κηπουρῶν, φυτεύει τὰ νοητικὰ ἄνθη εἰς τὸν κήπον (κόσμον) τῶν θνητῶν ὄντων, προκειμένου κατὰ τὴν ἀνθοφορία νὰ διαλάμψη τὴν κατάλληλη ἐποχὴ τὸ φῶς εἰς «τὴν ψυχῆς ὄμμα». Ἡ εὐωδία τῶν ἀνθέων, διασκορπιζόμενη σ' ὀλόκληρον τὸν νοητικὸν χῶρον τοῦ θνητοῦ, προετοιμάζει ἀργὰ καὶ σταθερὰ τὴν θεία πανδαισία τῆς δικῆς ἐπιστήμης διὰ τῆς νοημοσύνης. Ἀπαιτεῖται πρὸ τοῦτο συνεχῆς θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ ἐξάσκησις τῶν ἕξι πρώτων ἀναβαθμῶν μέχρι καὶ τὸν ἕβδομον τῆς Διοτίμας.

Ἡ ἐκκίνησις τοῦ «ἐταίρου» ἀπὸ τὸν πρῶτον ἀναβαθμὸν μὲ τὴν ἀνθοφορία τοῦ κήπου τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου, τὸ κάλλος τοῦ ἑνὸς σώματος τοῦ πρώτου ἀναβαθμοῦ καὶ ἐν συνεχείᾳ τῶν πολλῶν σωμάτων τοῦ 2ου ἀναβαθμοῦ θὰ ἐνεργοποιήσῃ τὶς δυνατότητες, τὶς μέλλουσες νὰ ἐκδηλωθοῦν στοὺς ἐπόμενους (τρίτον, τέταρτον καὶ πέμπτον) ἀναβαθμοὺς διὰ τοῦ «ἐξαίφνης» τῆς ἐνοράσεως τοῦ ἔκτου πρὸς τὸν ἕβδομον ἀναβαθμὸν.

Γιατὶ ἡ λέξις *ἄνθος* ἔχει αὐτὴ τὴ δυναμικὴ; Τὸ ἄνθος στρεφόμενο πρὸς τὰ *ἄνω θεᾶται* τὸν ἥλιον, τοῦ ὁποῦ ἀπορροφᾷ τὶς φωτεινὰς ἀκτίνες καὶ τὶς μετουσιώνει σὲ πανδαισία χρωμάτων, γονιμοποιητικὸν τέχνασμα ἔρωτος τοῦ φυτικοῦ κόσμου γιὰ τὴν ἀναπαραγωγικὴν λειτουργία τοῦ φυτικοῦ βασιλείου στὸν αἰσθητὸν κόσμον. Καθ' ὁμοίωσιν θὰ πρέπει νὰ λειτουργήσῃ καὶ ὁ νοῦς τοῦ ἐλλόγου ὄντος, ἐφ' ὅσον στὸ νοητὸ πεδίου τὸ ἄνθος μετατονίζεται εἰς ναὸς θεῶν). Ἀμφότερα, ἀνάκτορα καὶ κήπος, συνεπῶς ἀνήκουν στὸν Ζῆνα / Δία. (Ὁρφικοὶ Ὑμνοι Διός, XV, 3-6, XIX, LXXIII καὶ Corpus Orphicorum, Ραψωδία ΚΔ, 168).

Ταυτόχρονη γέννησις Ἀφροδίτης καὶ σύλληψις Ἐρωτος

Ἡ ἐπιλογή τοῦ χρόνου γιὰ τὴν ἐορτὴν στα ἀνάκτορα εἶναι ἡ ἡμέρα τῆς γεννήσεως τῆς θεᾶς τοῦ ἀπολύτου κάλλους, τῆς Ἀφροδίτης. Ἡ θεὰ ἔχει γονεῖς τὸν ἀπόλυτον νοῦν τοῦ Διός καὶ τῆς Διώνης, διότι οἱ γονεῖς τῆς Ἀφροδίτης προέρχονται ἀπὸ τὴν αὐτὴν ρίζαν, τὴν ρίζαν Δι-. «Ἡ δὲ τρίτη Ἀφροδίτη ἦτο τοῦ Διός καὶ τῆς Διώνης καὶ αὐτὴν ἔλαβεν ὁ Ἥφαιστος γυναικα του» (Ἀθ. Σταγειρίτης, τόμος Α, σ. 350). Ἡ ρίζα Δι- στα ὀνόματα τοῦ ζεύγους Διός / Διώνης δίδει σ' ἀμφότερα τὰ φύλα (ἄρρεν καὶ θῆλυ) τὴν ἰδιαιτέραν, ἀλλὰ ἰσότιμη νοητικὴν ἰκανότητα. Ἡ ἐκδήλωσις τῆς νοήσεως τῶν γονέων (Δι-ὸς καὶ Δι-ώνης) καθίσταται ἐν ἐνεργείᾳ στὸ νοῦν τῶν ἐλλόγων ὄντων διὰ τῆς γενέσεως τῆς νέας ιδιότητος: τοῦ ἀπολύτου κάλλους, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸ κοινὸν χαρακτηριστικὸν τῆς νοημοσύνης καὶ τῶν δύο γονέων.

Παρὼν στα ἀνάκτορα κατὰ τὴν χωροχρονικὴν στιγμήν τῆς γενέσεως τοῦ ἀπολύτου κάλλους εἶναι ὁ Πόρος, υἱὸς τῆς Μήτιος καὶ ἴσως καὶ τοῦ Διός. Τοῦτο δὲν ἀνα-

φέρεται στή μυθολογία τοῦ Πλάτωνος, προκύπτει ὅμως συμπερασματικῶς, ἐφ' ὅσον ἡ Μῆτις ὑπῆρξεν ἡ πρώτη σύζυγος τοῦ Διός, καί μετὰ τὴν σύλληψι τῆς Ἀθηνᾶς ὁ Ζεὺς κατέπειε τὴν Μῆτι. Ἀξιοπρόσεκτο εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ἐκτὸς τῶν ὀνομάτων τῆς Μῆτιος, τοῦ Πόρου, τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Διὸς ἄλλο ὄνομα θεότητος δὲν ἀναφέρεται. Δύο ζεύγη Μῆτις – Ζεὺς καὶ Πόρος – Ἀφροδίτη δημιουργοῦν τὴν τέλεια ἐξισορρόπησι τῶν ἀντιρρόπων δυνάμεων. Ἡ οἰκονομία τῆς ἀφανοῦς τετρακτύος εἶναι ἀξιοθαύμαστη.

Τὸ κομικὸ καὶ προεξάρχον σημεῖο τοῦ μύθου εἶναι ἡ χωροχρονικὴ στιγμή τῆς ταυτόχρονης γένεσης τοῦ ἀπολύτου Κάλλους μετὰ τὴν σύλληψι τοῦ Ἔρωτος. Ὁ ψυχισμὸς τοῦ ὄντος – ποῦ συλλαμβάνει τὴν ὑψιστὴ ἱερουργία γενέσεως καλλονῆς/συλλήψεως Ἔρωτος στὸ Ἄδυτο τοῦ εἶναι του – μυεῖται στὸ Μέγα Ἔρωτικὸ Μυστήριον: ἀντιλαμβάνεται τὸ μυστηριακὸ «ἐξαίφνης» τοῦ Πλάτωνος: «Μοῖρα οὖν καὶ εἰλείθια ἢ Καλλονὴ ἐστὶ τῆ γενέσει» (210e) [᾿Ως Μοῖρα λοιπὸν καὶ εἰλείθια ἐπιστατεῖ τὴν γένεσι τοῦ Ἔρωτος ἢ Καλλονῆ· «Συμπόσιον» 206d].

Ἀργότερα, ὅταν γεννηθῆ ὁ Ἔρως θὰ παρίσταται ἡ Ἀφροδίτη, διότι προηγεῖται ἡ θέα/θεὰ τοῦ Κάλλους καὶ ἔπεται ὁ Ἔρως. Ὁ πρῶτος ἀναβαθμὸς θέτει ὡς προϋπόθεσι τὸ ὄρατό, φυσικὸ κάλλος μόνο γιὰ τὴν ἀρχὴ τῆς ἐξελικτικῆς διαδικασίας καὶ αὐτὴ ὑπὸ αὐστηρῆς προϋποθέσεως («Φαῖδρος» 250 D - 252 C).

Ἀδύνατη ἡ κατανόησι τῶν ἑπτὰ ἀναβαθμῶν τῆς Διοτίμας ἄνευ τῆς ἀνωτέρως συνειδητοποιήσεως, τῆς ὁποίας τὸ δάθρο ἔχει στηθῆ ἐπὶ τῆς Δικῆς προελεύσεως καὶ τῶν δύο γονέων τῆς Ἀφροδίτης, τὸ δάθρο τῆς Διπολικῆς φύσεως τῆς νοήσεως (κοινὴ ρίζα Δι- τῶν γονέων τοῦ Ἀπολύτου Κάλλους). Ἡ ρίζα «δι» ἄλλωστε ἐμφανίζεται στὴν τρίτη συλλαβὴ τοῦ ὀνόματός της: Ἀφρο-δί-τη. Ἔρως: ἡ σύλληψι τοῦ τέκνου ἐκ τῶν γονέων Πενίας καὶ Πόρου εἶναι ἡ «μεταξὺ» κατάστασι τῆς θνητῆς Πενίας καὶ τοῦ ἀθανάτου Πόρου. εἶναι ὁ συνδυαστικὸς λόγος μεταξὺ τῶν δύο κόσμων, θνητῶν καὶ ἀθανάτων. εἶναι ἡ κατάστασι τοῦ «δαίμονος», τοῦ «δαήμονος», τοῦ φρονίμου κατὰ τὸν Σωκράτη («Κρατύλος», 398c), στὸν χῶρον τὸν «μεταξὺ», ὅπου αὐτὸς δεσπόζει. Συνεπῶς ὁ διαμεσολαθητῆς «δαίμων» (φρόνιμος) Ἔρως καὶ οἱ τέσσερες ιδιότητες τοῦ Διός, ὡς ἤδη ἀνεπτύχθησαν (τῆς Μῆτιος, τοῦ Πόρου καὶ τῆς Ἀφροδίτης) καὶ ὡς ἐν συνεχείᾳ θὰ ἀναπτυχθοῦν διεξοδικῶς, εἶναι ἀναγκαῖες γιὰ τὴν βιωματικὴ καὶ νοητικὴ κατανόησι τῆς κλίμακος μέχρι τοῦ ἐβδόμου ἀναβαθμοῦ.

Ἄλτάνη

Βιβλιογραφία

Πλάτωνος, «Συμπόσιον», μετάφρασις Ι. Συκουτρῆ, ἐκδ. Κολλάρου· 1949· τοῦ ἰδίου: «Φαῖδρος», «Κρατύλος», «Λάχης», «Μένων», «Φαίδων», «Θεαίτητος», «Φίλητος», ἐκδ. Πάπυρος.

«Μέγα Λεξικὸν Ὅλης τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης», Δ. Δημητράκου.

«Ὅμηρικοὶ ὕμνοι», ἐκδ. Ἑστία 1997

Ἀνδρέας Λεντάκης, «Ὁ ἔρωτας στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα», ἐκδ. Καστανιώτης 2000.

Ἄλτάνη, «Ἀρχαῖοι Λόγοι, Ἐπίδαυρος, Θόλου Ἀποκάλυψις», ἐκδ. Ἰδεοθέατρον 1999.

«ΕΤΑΙΡΟΣ» ΚΑΙ «ΠΑΙΔΙΚΑ»

Οί έπτά «άναβαθμοί» του Έρωτα στο «Συμπόσιο» του Πλάτωνος

‘Εταῖρος: σύντροφος ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῶν ἀκολουθῶν ἀρχηγῶν τινος, σύντροφος ἐν τοῖς ὄπλοις... Ἐπὶ τῶν μαθητῶν ἢ ὁμιλητῶν τῶν ἀρχαίων διδασκάλων... Ἐν τῷ πληθ. οἱ συμφοιτηταί, οἱ συμμαθηταί... Σπανίως ἐπὶ ἐραστῶν...»

(Μέγα Λεξικόν Δ. Δημητράκου).

Στὶς φιλοσοφικὲς σχολὲς τῆς ἀρχαιότητος καὶ μέχρι τὸ +529, ὁπότε ὁ Ἰουστινιανὸς Α΄ ὁ Μέγας ἔκλεισε τὴν Ἀκαδημία τοῦ Πλάτωνος, διδάσκαλοι καὶ μαθητὲς ἀπεκαλοῦντο μεταξὺ τῶν *εταῖροι*, ἀδιακρίτως ἐὰν ἦσαν διδάσκοντες ἢ διδασκόμενοι: «δικαιοτάτος γὰρ εἶ τοὺς τοῦ εταῖρου λόγους ἀπαγγέλλειν» (Εἶσαι ἄλλωστε σὺ ὁ ἀρμοδιώτερος νὰ ἀνακοινώης τὶς ὁμιλίαις τοῦ φίλου σου [*εταῖρου*]: Πλάτων «Συμπ.» 172B).

Στὸ «Συμπόσιον» τοῦ Πλάτωνος ἡ ἀνωτέρω προσφώνησι τοῦ Γλαύκου πρὸς τὸν Ἀπολλόδωρο γίνεται, προκειμένον νὰ ἀναδιηγηθῆ ὁ τελευταῖος τοὺς λόγους τοῦ Σωκράτη, διότι θεωρεῖται σύντροφος/εταῖρος του. Ὁμοίως ἡ Διοτίμα, διδασκάλισσα ἐπὶ τῶν ἐρωτικῶν τοῦ Σωκράτους, ἀποκαλεῖ αὐτὸν *εταῖρον*: [(*Διοτίμα*: Ἡ γνώμη μου ὅμως εἶναι, φίλε μου (ὦ εταῖρε), ὅτι τοῦ ἔρωτος τὸ ἀντικείμενον οὔτε τὸ ἦμισιν εἶναι οὔτε τὸ ὅλον, ἐφόσον τοῦτο δὲν εἶναι ἀγαθόν), («Συμπ.» 205E)]. Ἐταῖρον φώναζαν καὶ οἱ μαθητὲς τὸν Σωκράτη («Φαίδ.» 118α, Ἀριστ., «Ρητορ.» 1398B31 κ.ά.). Οἱ ἴδιοι οἱ μαθητὲς ἐλέγοντο ὄχι μόνον *εταῖροι* ἀλλὰ καὶ *ἐρασταί* δηλαδὴ θαυμαστὲς («Συμπ.» 173B).

Ἡ προσφώνησις ἐντὸς τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν (καὶ ὄχι μόνον), ἡ ὁποία δὲν περιορίζει τὴν ὀνομασία τοῦ *εταῖρου* στὸν διδάσκοντα ἢ τὸν διδασκόμενον, ἔχει τὴν σημασία τῆς οἰκειότητος, τῆς συχνῆς ἐπαφῆς διδασκάλου/μαθητοῦ καὶ τὸν ἀμοιβαῖο σεβασμὸς τῆς ὄντοτητος ἐκάστου σὲ σχέσι ἰσότητος μεταξὺ τῶν δύο. Ὑπέροχο διδάγμα ἀμοιβαίτητος σεβασμοῦ, τὸ ὁποῖο θὰ ἔπρεπε νὰ εὕρη τὴν ὀρθὴν ἐφαρμογὴ στὴν σημερινὴ θλιθερὴ κατάσταση τῆς ἐκπαιδεύσεως σ’ ὅλες τὶς βαθμίδες τῆς.

ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΛΕΞΕΩΣ «ΕΤΑΙΡΟΣ»

Επὶ γράμματα, τὸ ἓνα τέταρτο τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Ἀλφαθήτου, ἀποτελοῦν τὴν λέξιν *εταῖρος*. Ἐπιλεγμένα ἀπὸ τὸν Λόγο ἐκ τῶν 28 γραμμάτων/στοιχείων τοῦ Ἀρχαίου Ἀλφαθήτου, ἐὰν ἀπεγκλωβίσουν τοὺς κρυμμένους θησαυροὺς τῶν δυνατῶν ἀναγραμματισμῶν τῆς λέξεως, διαφωτίζουν πλήρως τὴν σημασία τῆς ἐννοίας, ἡ ὁποία προβάλλει ἀδιάσπαστα καὶ ἀποκαλύπτει τὴν δυναμικὴ φύσι τῆς ὄντοτητος τοῦ *εταῖρου*, διδάσκοντος καὶ διδασκόμενου.

Μέ βάσι τὸν διάλογο «Κρατύλος» τοῦ Πλάτωνος, προέκυψαν κατόπιν μακροχρόνιας ἔρευνας 7 κανόνες ἀναγραμματισμῶν, δηλαδὴ νέες μορφὲς συλλαβῶν, οἱ ὁποῖαι δίδουν

νέα χαρακτηριστικά, άκρως ενδιαφέροντα για την εις βάθος κατανόηση των άφανων έννοιων των λέξεων (βλέπε « Ἄρρητοι Λόγοι», σ. 34-35). Στην έρευνα της λέξεως έταϊρος, ή όποια άκολουθει, εκ των έπτά κανόνων χρησιμοποιούνται μόνο οί κάτωθι τρεις:

- 1 Διαχωρισμός του άρκτικού γράμματος της μητέρας λέξεως και έμφασις στην σημασία του. Διά του σχηματισμού νέων συλλαβών προκύπτει νέα λέξις, τέκνο της πρώτης, και νέα χαρακτηριστική ιδιότητα της μητέρας λέξεως.
- 2 Διαίρεσις σε δύο ή περισσότερα μέρη αναλόγως της δομής της μητέρας λέξεως και σύνθεσις των έννοιων.
- 3 Οί κυριώτεροι άναγραμματισμοί. Τά τυχόν έναπομόνοντα γράμματα συσχετίζονται με την συνολική σημασία της λέξεως, και με τό καθένα έξ αυτών ως άρκτικό γράμμα δημιουργείται νέα λέξις, συμπληρώνουσα την σημασία της μητέρας λέξεως.

1

ΕΤΑΙΡΟΣ < E+ΙΑΤΡΟΣ

Ό διαχωρισμός του πρώτου γράμματος και ή άνασύνταξις των γραμμάτων έδωσε συγκεκριμένη εικόνα της έννοιας του έταϊρου. Τό E, άρκτικό γράμμα της λέξεως, άναφέρεται στη λέξι έρωσ, ή όποια ένυπάρχει στη λέξι έ(ταϊ)ρος. Ό έταϊρος καθίσταται ι-α-τρος (δημοουργία νέων συλλαβών) με την ευρύτερη σημασία της θεραπευτικής άγωγής, την όποιαν άθέατος άσκει ό έταϊρος διά του φαρμάκου του άγνου έ-ρωτος (E). Έφ' όσον ό έταϊρος είναι πραγματικός σύντροφος, συνδεόμενος με πνευματικών έρωτα (E) με τον έταϊρον ίατρόν του -είτε είναι σχέσις διδασκάλου πρòς μαθητήν είτε μαθητού πρòς διδάσκαλον είτε συντρόφου έν όπλοις- καθίσταται αυτόμάτως ό ένας του άλλου και ίατρός του. Η έπαφή της ψυχής με όμοιοδονούμενη άλλη ψυχή ύπερβαίνει την ά-σθένεια και ένδυναμώνει τό σθένος ψυχής τε και σώματος.

Ό έταϊρος καθίσταται πραγματικός έξ έρωτος (E) + ίατρός.

2

ΕΤΑΙΡΟΣ

ΑΙΘΕΡΟΣ (όνόμ. αιθήρ) < αιθω+έρως.

Η λέξις αιθήρ (γενική αιθέρος) δύναται νά διασπασθί εις αιθω+έρως. Η άντικατάστασις του O διά του Ω στη λέξι έρωσ είναι θεμιτή, διότι, ως λέγει ό Σωκράτης στον «Κρατύλον» (410Δ), ή χρήσις των δύο φωνέντων O και Ω πρò του 403 π.Χ., έγένετο χωρίς διάκρισι. Περαιτέρω με την άντικατάστασι του όδοντικού T με τό έπίσης όδοντικό Θ και έναν μόνο άναγραμματισμό έμφανίζεται ή ούσία του όντος που αιθεί έξ έρωτος. Αιθήρ (γεν. αιθ+έρως) είναι τό πέμπτο στοιχείο, τό συνέχον τά τέσσερα ριζώματα (γη, ύδωρ, άήρ και πύρ) του Έμπεδοκλή.

Αιθω σημαίνει λάμπω και ή λάμψις, ή προερχόμενη εκ του λεπτοτάτου στοιχείου του αιθέρος, συνάδει με την όρφική κοσμογονική ούσία του Αιθέρος (ύλικής, άπρόσωπης, συνεχούς ούσίας της άντικειμενικής πραγματικότητας, όπως ή Μονάδα του Πυθαγόρα ή ή Φιλότητα του Έμπεδοκλή ή τό «ταυτόν» του «Τιμαίου») και του Χάους (ύλικής άπρόσωπης μεριστής ούσίας της έπίσης άντικειμενικής πραγματικότητας, όπως ή Δύαδα του Πυθαγόρα ή τό Νείκος του Έμπεδοκλή ή τό «έτερον» του «Τιμαίου»). Περιρρέ-

οντας τὰ συμπαντικά διαστήματα ὁ αἰθῆρ συνέχει τὰ ἄπειρα μικροκοσμικά σωματίδια τῆς ἀπρόσωπης ὑλικῆς μεριστῆς οὐσίας, σχηματίζοντας τὸ ὄρφικὸν Ὡδὸ διὰ τοῦ ὄρμητικοῦ, ἀπολύτου, καταλυτικοῦ Ἔρωτος/Φάνητος. Ὁ Φάνης καθίσταται φανερός αὐτοδικαίως, διότι κατέχει δυνάμει ἐντὸς τοῦ ὀνόματός του, τόσο τὴν λάμψη (ρίζα φαν -) ὅσο καὶ τὴν συνεκτικὴ ἐρωτικὴ διάθεσι (ἔρος).

Ὁ Ἔρος τῆς Ὀρφικῆς Κοσμογονίας εἶναι ὁ συμπαντικὸς ἀπρόσωπος, ἀρχαῖος, συνδεδεικὸς λόγος, αἰτιὸς τῆς συνενώσεως τῶν δύο πρωταρχικῶν ὑλικῶν οὐσιῶν, μεριστῆς καὶ συνεχοῦς, ὁ κατ' ἐξοχὴν μεταμορφωτικὸς δημιουργὸς τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ ὑλικοῦ ψυχικοῦ σωματιδίου. Κατ' ἀναλογίαν, ὁ ἑταῖρος (διδάσκαλος, ἀπρόσωπος, ὑλικὴ οὐσία αἰθέρος) ὀδηγεῖται ἀπὸ τὸν ἔρωτα (ἔρος, συνδεδεικὸς λόγος), ὁ ὁποῖος διαποτίζει δυνάμει τὸ εἶναι του. Αἰθῶν (αἰθ-), ἀκτινοβολῶντας διαχέεται, συνέχοντας τὰ νοητικὰ διαστήματα μὲ τὴν λάμψη τῆς φωτιζόμενης διάνοιάς του, ποῦ ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν θεὰ τοῦ κάλλους τοῦ ἑταίρου (μαθητοῦ, ἀπρόσωπης ὑλικῆς μεριστῆς οὐσίας). Ἀμφότεροι, διδάσκαλος καὶ μαθητῆς, εἶναι ὄντα ὑπαρκτὰ ἐντὸς τῆς ὑλικῆς ἀντικειμενικῆς πραγματικότητος καὶ σὲ ἀντιστοιχία τῶν δύο πρώτων ἀπροσώπων κοσμογονικῶν οὐσιῶν, συνδεθέντα διὰ τοῦ ἀπροσώπου, ἀγνοῦ, ἀνιδιοτελοῦς ἔρωτος.

3

Ἐκ τῶν ἐρωτήσεων, τίς ὁποῖες ὑποβάλλει ὁ ἑταῖρος (διδάσκαλος) στὸν ἑταῖρον (μαθητὴν) προκύπτει ἡ μεγάλη τέχνη τῆς διαλεκτικῆς τῶν ἐρωτήσεων καὶ ἀπαντήσεων.

ΕΤΑΙΡΟΣ

ΕΡΩΤΑΣ + Ι(ερός), δηλαδή ἱερός καὶ ἰ+ἔρος.

(Τὸ φωνῆεν Ο τοῦ *ἑταῖρος* ἀντικαθίσταται ὑπὸ τοῦ Ω στὸ ρῆμα *ἐρωτῶ*, ἅ' πρὸς. ἐρωτᾶς + Ι).

Ὁ ἑταῖρος, παρακινούμενος ἐξ ἱεροῦ ἔρωτος, ἐρωτᾷ.

Συνεπῶς τόσο ὁ διδάσκων ὅσο καὶ ὁ διδασκόμενος, ἐνδιαφερόμενοι διακαῶς νὰ λάβουν μίαν ἀπάντησιν στὴν ἐρώτησι τῆς ψυχῆς των, ἐξ ἔρωτος ἀφορμῶνται. Ἀφ' ἑνὸς ὁ διδάσκων, προκειμένου μὲ τὴν μέθοδο τῆς διαλεκτικῆς νὰ ἐνεργοποιήσῃ τὴ μνήμη τοῦ διδασκόμενου («Θεαίτητος», 191Δ-192Δ) καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ διδασκόμενος, προκειμένου νὰ διασαφηνίσῃ κάποιον ἀδιευκρίνιστο, ἀκατάληπτο ἢ σκοτεινὸ σημεῖο τῆς διδασκόμενης ἔννοιαι.

Ἐρωτήσις εἶναι τόκος/τέκνον ἔρωτος. «*Τόκος ἐν τῷ καλῷ*», λέγει ἡ Διοτίμα (206B) διότι ὁ σφόδρα ἐρωτευμένος ἐκφράζει ἀσυγκράτητος τὸ ἐνδιαφέρον του διὰ τῶν ἐρωτήσεων. Τὸ πᾶν τῆς σκέψεως θὰ ἀποκαλύψῃ τὸ ἅπαν τῆς μνήμης διὰ τῆς ἀπαντήσεως, προερχόμενης ἀπὸ τὴν μνήμη τοῦ παντός. Διότι ἡ συνολικὴ μνήμη τοῦ μαθητοῦ/ἑταίρου ἀφυπνίζεται διὰ τῶν ὀρθῶν ἐρωτήσεων τοῦ ἱκανοῦ στὴν διαλεκτικὴ τέχνη, λέγει ὁ Πλάτων στὸν «Μένωνα» (86).

Ἡ οὐσία συνεπῶς τῆς λέξεως ἑταῖρος ἔχει τὴν ρίζα τῆς ὄχι στὴ σωματικὴ ἀλλὰ στὴν ψυχικὴ ἐρωτικὴ διάθεσι τοῦ ἐρωτῶντος. Ὁ ἐρωτῶν εἶναι κατὰ θάσιν ἐρωτικός, μὲ τὴ σημασία τῆς ἔλξεως, ποῦ κατατείνει στὴν πνευματικὴ ἡδονή, ἡ ὁποία θάλλει ἐντὸς τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς ἀλήθειας τῆς ἀρετῆς καὶ ὄχι τῆς σωματικῆς ἔλξεως, τῶν παθῶν καὶ τῆς φθορᾶς («Φίληβος», 63Δ-64).

Στὸ «Συμπόσιον», ἡ Διοτίμα, θηλυκοῦ γένους, εἶναι ἡ πνευματικὴ διδασκάλισσα ἐπὶ

τῶν ἐρωτικῶν τοῦ Σωκράτη, χωρὶς νὰ ἔχη σωματικὴ ἐρωτικὴ ἐπαφή μὲ τὸ μαθητὴ τῆς: ΣΩ: «αὐτὴ ἐχρημάτισε καὶ δι' ἐμὲ διδάσκαλος εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦ ἔρωτος» («Συμπόσιον», 201Δ).

4

ΕΤΑΙΡΟΣ
~~ΟΡΑΤΟΣ + Ι + Ε~~

Ὁ ἐταῖρος (διδάσκαλος) καὶ ὄρα τὴν ἱερότητα (Ι) τοῦ ἐταίρου (μαθητοῦ) καὶ εἶναι ὄρατος ἀπὸ αὐτόν, διότι ἡ ὄλη διαδικασία τῆς μαθήσεως / γνώσεως διέρχεται ἐκ τῆς ἐποπτείας, δηλαδὴ ἐκ τοῦ νεοαναπτυχθέντος πνευματικοῦ ὄργανου τῆς ἐσωτερικῆς ὁράσεως ἀμφοτέρων, ἀπὸ «τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα».

5

ΕΤΑΙΡΟΣ < ΑΡΕΤ + ΙΟΣ, ἰὸς ἀρετῆς = βέλος ἀρετῆς

Στόχος τῆς διαπαιδαγωγήσεως εἶναι ἡ διὰ τῆς ἀρετῆς προαγωγή τῆς ψυχῆς τοῦ μαθητοῦ/ἐταίρου, ἡ ὁποία ὡς βέλος (=ἰὸς) διαπερνᾷ τὴν ψυχὴν του.

6

Μὲ ποῖο τρόπο ὁμοῦς ὁ ἐταῖρος/ἐραστής/διδάσκαλος θὰ ἐπιτύχη αὐτὴ τὴν καταλυτικὴ ἀλλαγὴ στὴν ψυχὴ τοῦ ἐταίρου/ἐρωμένου/μαθητοῦ;

ΕΤΑΙΡΟΣ < ΟΑΡΙΣΤ (ἦς)+Ι(ερός) καὶ (Ἔρος)

«Ὁαρ, (ἦ) (γενικὴ ὄρατος) = ἡ σύζυγος. Τὸ ο εἶναι ἀθροιστικὸ προσθετικὸ καὶ ἄρ - τὸ ἀραρεῖν, ἀρμός, ἀρμόζω, ἀρθμός, συναρμόζω. Ρῆμα ὀαρίζω = συνομιλῶ μετὰ οἰκειότητος, συνναστρέφομαι. Ὁ ὀαριστὴς εἶναι ὁ φίλος, ὁ σύντροφος μέθ' οὗ ἐμπιστευτικῶς, εἰλικρινῶς συνναστρέφεται τις καὶ συνδιαλέγεται, ὁ συνομιλητῆς». (Μέγα Λεξ. Δ. Δημητράκου).

Ὁμηρικὸς Ὕμνος Διὸς (23):

«Θέμιστι ἐγκλιδὸν ἐξομένη πυκινούς ὄαρους ὀαρίζει».

[Μὲ τὴν Θέμιδα μισοπλαγιασμένη δίπλα του, λόγια σοφὰ ἀνταλλάσσει].

Ὁ ἐταῖρος εἶναι ἐκείνος, ὁ ὁποῖος μὲ (Ι) ἱερὸν ἔρωτα (Εἰ), οἰκειότητα καὶ ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη, ὀαρίζει, δηλ. μεταδιβάξει ὄαρους, ἦτοι σοφῆς ἀκέρειες καὶ γνώσεις στὸν ἐρατόν, ἀσχετῶς φύλου καὶ ἄνευ γενετήσιας ἐπαφῆς, κατὰ τὴν ἀναλογία τῶν θείων ὄντοτῶν Θεμδος/Διὸς καὶ τῶν θνητῶν Διοτίμας/Σωκράτους.

Χάος.

Ὁ Παλαιός, ὁ πρωτόγονος Ἔρως ριπτόμενος στοῦ Χάος, γιά νά τὸ διαμορφώσῃ κατὰ τίς ἑλληνικῆς παραδόσεις. (Ἀπό τὴν «Ὠγγύιαν» τοῦ Σταγειρίτου, ἔκδοσις Βιέννης 1815.)

Χαριτωμένος Έρως αναπαυόμενος στην δάσι υδροχόης. Από τα αριστουργηματικά δημιουργήματα της αρχαίας ελληνικής κεραμικής τέχνης. Χαρακτηριστική είναι η γλυκύτατη έκφραση του αναπαυόμενου Έρωτος. (Το άγγείο εύρίσκεται σε ιδιωτική συλλογή).

κλεισμένοι στο μνήμα τούτο, τὸ ὁποῖο καλοῦμε σῶμα καὶ τὸ περιφέρομεν μαζί μας δεσμευμένοι καθὼς τὸ δοσρακον».

Πρῶτος ἀναβαθμός: Τὸ σωματικὸ κάλλος τοῦ μοναδικοῦ ἐρωμένου.

«Ὀφείλει λοιπόν, εἶπεν, ὅποιος ἀκολουθεῖ τὴν ὀρθὴν πρὸς τὸ ἔργο τούτο ὁδόν, ν' ἀρχίξῃ μὲν ἀπὸ νέος νὰ πλησιάξῃ τὰ ὠραία σώματα. Καὶ πρῶτον μὲν, ἐφ' ὅσον ὀρθῶς τὸν καθοδηγῆι ὁ καθοδηγητὴς του, νὰ ἐρωτεύεται ἓνα καὶ μόνον σῶμα, καὶ ἐδῶ νὰ ζητῆ νὰ γεννήσῃ λόγους ὠραίους...» (Συμπόσιον, 210α).

Τὸ ὠραῖο σῶμα κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δὲν περιορίζετο εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ἐμφάνισιν τῶν ἀρμονικῶν γραμμῶν τῆς ἀρρενωπῆς φύσεως. Συμπεριελάμβανε τὴν ὀλοκληρωμένην προσωπικότητα τοῦ νέου καὶ ὄχι ἀπλῶς τὴν καλλιγραμμὴν παρουσία του. Νέος ὢν ἀκόμη ὁ ἐταῖρος/ἐραστής/διδάσκαλος ὀφείλει νὰ πλησιάξῃ «τὰ καλὰ σώματα, ἐφ' ὅσον ὀρθῶς τὸν καθοδηγῆι ὁ καθοδηγητὴς του», λέγει ἡ Διοτίμα. Ὑπάρχει σαφὴς ὑπαινιγμὸς μᾶς καθοδηγητικῆς ἀλύσου, μεταβιβαζομένης διὰ τῶν γενεῶν, τῆς ὁποίας ὁ ὀρί-

Ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ ἄλλοι σημαντικοὶ σχηματισμοὶ νέων λέξεων σχετικῶν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐταῖρου, τῶν ὁποίων ὁ περιορισμὸς τοῦ χώρου δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἀνάπτυξιν. Εἶναι ἐμφανές, ὅτι ὁ σχηματισμὸς τῶν νέων συλλαβῶν διὰ τῶν ἀναγραμματισμῶν συμπλήρωσε τὴν ἔννοια τῆς λέξεως «ἐταῖρος», ἐρχόμενος ἀρωγὸς στὴν προσπάθεια κατανοήσεως τῆς οὐσιαστικῆς ἀρχαίας σκέψεως, ἀπηλλαγμένης περιοριστικῶν στοιχείων.

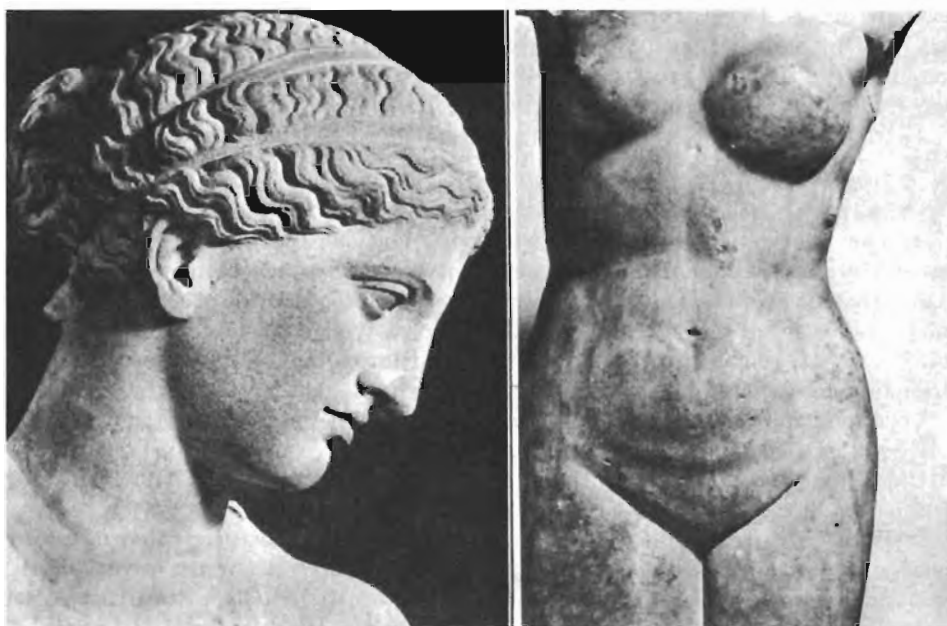
ΟΙ 7 «ΑΝΑΒΑΘΜΟΙ» ΣΤΟΝ ΕΡΩΤΑ

Τοῦ ἐρωτος τὰ μυστήρια ἀποκαλύπτονται μόνο διὰ τῆς ὀρθῆς ὁδοῦ», λέγει ἡ Διοτίμα στὸν Σωκράτη: «Εἰς αὐτὰ μὲν τοῦ Ἐρωτος τὰ μυστήρια θὰ ἦτο ἴσως δυνατὸν καὶ σύ, Σωκράτη, νὰ μνηθῆς. Διὰ τὴν ἀνωτάτην ὁμῶς μύησιν καὶ ἀποκάλυψιν, χάριν τῆς ὁποίας καὶ ταῦτα γίνονται, ἐφ' ὅσον ἀκολουθῆ κανεῖς τὴν ὀρθὴν ὁδόν, δὲν εἶμαι βεβαία, ἂν θὰ εἶχες τὶς δυνάμεις» (Συμπόσιον, 210α).

(Κατὰ τὶς συζητήσεις Διοτίμας/Σωκράτους, περὶ τὸ -440 π.Χ.), ὁ Σωκράτης ἦτο μόλις 30 ἐτῶν, νέος μαθητῆς/ἐταῖρος). Ἡ «ὀρθὴ ὁδός», στὴν ὁποίαν ἀναφέρεται ἡ Διοτίμα, εἶναι ἡ ὁδὸς τῆς ψυχικῆς τελειώσεως καὶ τῆς ἐποπτείας. Οἱ ἀναβαθμοὶ ἦσαν συγκεκριμένοι, ἀπαιτοῦντες τὴν κάθαρσιν καὶ τὴν πλήρη ἐξάσκησιν τῆς ἀρετῆς, προκειμένου ἢ προοδευτικῆ γνώσιν τῆς οὐσίας τῶν ὄντων νὰ γίνῃ ὀρατὴ ἀπὸ τὸ ὄμμα τῆς ψυχῆς. Τὰ δὲ τέλεα («Φαῖδρος», 249C: «τελέους ἀεὶ τελετὰς τελούμενος») καὶ ἐποπτικὰ ἦταν ἡ μύησις, ἡ ὁποία συνεπλήγετο τὴν ἀποκάλυψιν τῶν ἐμφανιζομένων ὄραμάτων («Φαῖδρος», 250 C): «θεωροῦντες δὲ τὶς εἰκόνες τῶν οὐσιῶν τέλειες καὶ ἀπλές, πλήρεις γαλήνης καὶ εὐδαιμονίας μέσα σὲ αὐγὴ καθαρῆ, καθарοὶ ἐμεῖς καὶ μὴ

Άριστερά: Η κεφαλή του περιφήμου αγάλματος της Άφροδίτης της Μήλου και δεξιά η κεφαλή της Κνωδίας Άφροδίτης, που εύρίσκονται στο Λούβρο των Παρισίων.

Άριστερά: Η κεφαλή της Άφροδίτης της Άνγλ και δεξιά: Κορμός Άφροδίτης φιλοτεχνηθείς κατά την Έλληνιστική εποχή.

ζοντας χάνεται στο βάθος του κοσμογονικού, άπροσώπου όρφικου θείου (ύπόμνησις του γλωσσικού οικόδομήματος/Λόγου/Εταίρος = Αιθέρος).

Ἡ ἰδέα του σωματικού κάλλους ἦταν ἡ ἀνάμνησις ἐκείνης τῆς ὠραιότητας τῆς ἰδέας του θείου κάλλους, ὡς πρώτης ιδιότητος του ἀπροσώπου θείου: «Τὸ θεῖον ἐξ ἄλλου εἶναι ὠραῖο, σοφό, ἀγαθὸ καὶ ἔχει κάθε ἄλλη ἀνάλογη ιδιότητα» («Φαῖδρος», 246e). Παράδειγμα: Ὁ ἔραστής/ἐταῖρος/διδάσκαλος στή θεά (ικανότητα ἐν - οράσεως) του σωματικού κάλλους του ἐρωμένου, ἐμπνέεται καὶ κνοφορεῖ τὴν ἰδέα τῆς ἀρετῆς. Τίττει λόγους σοφούς, ὁάρους, πὺ ἐξυψώνουν τὸν ἐρωμένο (206Γ): Παραδείγματα: Σωκράτης/Πλάτων, Σωκράτης/ Αλκιβιάδης, Σωκράτης/Χαρμίδης, Πλάτων/Δίων κ.ά.

Δεύτερος ἀναβαθμός: τὸ σωματικὸ κάλλος ὄλων τῶν ἐρωμένων.

«Ὅταν δὲ τοῦτο ἀντιληφθῆ, θὰ γίνῃ ἐραστής ὄλων τῶν ὠραίων ἀνθρώπων...» («Συμπόσιον», 210b).

Ὁ ἐταῖρος/διδάσκαλος/ἐραστής (θαυμαστής) ἀποσπᾶται ἀπὸ τὸν περιορισμὸ του ἐνὸς ὠραίου σώματος καὶ ἀντιλαμβάνεται τὴν ὠραιότητα του συνόλου τῶν ἀνθρώπων. Παράδειγμα: Στὶς φιλοσοφικὲς σχολὲς οἱ φιλόσοφοι προσελκύουν ὄχι μαθητὲς ἀλλὰ ἐταίρους, ἐρατοὺς, ἐρωμένους, οἱ ὁποῖοι καθίστανται σὺν τῷ χρόνῳ μὲ τὴν σειρὰ τους ἐραστὲς τῆς σοφίας, τὴν ὁποία διδάχθησαν ἀπὸ τοὺς ἐραστὲς/διδασκάλους των διὰ τῶν σοφῶν λόγων. Στὴ δευτέρῃ βαθμίδᾳ γίνεται κατανοητὴ ἡ κοινὴ προσφώνησις του ἐταίρου, εἴτε αὐτὴ ἀπευθύνεται στὸ δάσκαλο εἴτε στὸ μαθητὴ.

Τρίτος ἀναβαθμός: Τὸ ψυχικὸ κάλλος.

«Μετὰ ταῦτα θὰ μάθῃ νὰ θεωρῆ τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς ἄξιον μεγαλυτέρας τιμῆς παρὰ τὸ σωματικόν...» («Συμπόσιον», 210b).

Ἡ πρόοδος ἀπὸ τὴ θεά τῶν πολλῶν ὠραίων σωμάτων, μετατοπίζεται στὴ θεά τῶν ὠραίων ψυχῶν. Τὸ ἐξωτερικὸ κάλλος ὑποβιάζεται καὶ ὁ ἐραστής λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τῶρα πλέον τὸ ψυχικὸ κάλλος ὄχι μόνον ἐνὸς ἐρωμένου. Τὸν ἐνδιαφέρει ὁ ἀνθρώπος γενικώτερα, τὸν ὁποῖο διὰ τῶν λόγων του προσπαθεῖ νὰ ἐξυψώσῃ, ἐξηγώντας μὲ σοφοὺς λόγους πάντοτε (ὁαρίζων) τὴν ἐννοια τῆς ἀρετῆς, τὴν «ὀρθὴν ὁδόν» τῆς Διοτίμας.

Τέταρτος ἀναβαθμός: Τὸ κάλλος τῶν πράξεων.

«Ἔτσι θὰ ὑποχρεωθῆ πάλι ν' ἀντικρύσῃ τὸ κάλλος, πὺ ὑπάρχει στὶς πράξεις καὶ τοὺς θεσμούς...» («Συμπόσιον», 210c).

Ἡ ἄρσι, ἀνύψωσις τῆς νεολαίας καὶ ἡ συνεχὴς προσωπικὴ ἔφεσι καὶ ἀγαθὴ προ-αἴρεσις του ἐραστοῦ (διδασκάλου) πρὸς τὸ ὄρατὸ ψυχικὸ κάλλος τῶν ἐταίρων/μαθητῶν του τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ ἰδῆ μὲ «τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα» τὸ κάλλος τῶν πράξεων των. Διότι διὰ τῶν συνειδητῶν, ἀγνῶν καὶ ἄνευ ὑστεροβουλίας ἐνεργειῶν του κατέστη ἄξιος νὰ γίνῃ αἴτιος αὐτῆς τῆς ὠραιότητος καὶ συνεπῶς νὰ τὴν ὄρατοποιήσῃ. «Τὰ ἐπιτηδεύματα», δηλαδή οἱ πράξεις τῶν ἐταίρων/μαθητῶν του εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν ἰδικῶν του ἐμπνεύσεων, οἱ ὁποῖες προκλήθησαν ἀπὸ τὴν ψυχικὴ μεταρσίωσι τῶν μαθητῶν/ἐταίρων, ἐξ αἰτίας του ἀνιδιοτελοῦς ἐρωτός του, ὄχι πλέον πρὸς τοὺς μαθητὲς του, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἴδια τὴν ἀρετὴ. Ἡ ροὴ τῆς ἀρετῆς διωχετεύθηκε σταδιακὰ διὰ τῶν τεσσάρων ἀναβαθμῶν στὸν ἐρωμένο/μαθητὴ.

Πέμπτος ἀναβαθμός: Τὸ κάλλος τῶν Νόμων. Οἱ νόμοι ἀναφέρονται στὸν ἀνωτέρω 4ον ἀναβαθμὸ. Πράξεις καὶ νόμοι συναντῶνται στὸ ὄρατὸν ὑπὸ τῆς ψυχῆς κάλλος, πὺ ἀντιλαμβάνεται ὁ ἐραστής (διδάσκαλος) ὡς ἐνότητα προοδού¹. Διότι νόμοι εἶναι

1. [Σημείωση τοῦ ἐκδότη:] Τὴν ὑπαρξὴ ἀθηναϊκοῦ νόμου κατὰ τῶν ἀσελγούντων σωματικῶς μᾶς παραδίδει ὁ Αἰσχίνης («Κατὰ Τιμάρχου», 21), τὸ πλήρες κείμενο τοῦ ὁποῖου εἶναι: **Συνέχεια στὴ σελ. 15550 ►**

«Ο Αλκιβιάδης συνοδεύομενος από όρχηστρίδες εισέρχεται στο συμπόσιον του Ἀγάθωνος, σύμφωνα με την σκηπή που περιγράφει ο Πλάτων στο «Συμπόσιον». Δεξιά του Ἀγάθωνος, υποδέχεται στεφανωμένος τον Ἀλκιβιάδη, διακρίνεται ξεπλωμένος σε ανάκλιτρο ο Ἀριστοφάνης, και απέναντι καθήμενος ο Σωκράτης αριστερά, και δεξιά ο Πλάτων σύζητοῦντες, και ὄρθιος πλησίον των ο Φαίδρος. Ο Πίνακας έχει φιλοτεχρηθῆ από τον περίφημο Γερμανο ζωγράφο Ντύρερ, αλλά δυστυχῶς με χρωματά σέπιας τὰ όποία ο χρόνος έχει αμυρῶσει. Τον πίνακα έχει ἀντιγράψει πρό 30 ἐτών μεταχειρισθῆς ἀνοικτά χρωματά ἀνάλογα με την ἑλληνική φυσιν, λιαν-ἐπιτυχῶς, ο ἑλλάτων Ἑλληγ ζωγράφος Παλληγκαράς. Το ἔργο ἀποτελεῖ σήμερα ἰδιοκτησίᾳ του Μουσείου Ἐθνοποιίης και Ἀνατολικῆς Τέχνης.

ὄχι μόνο τὰ νομοθετήματα, ἀλλὰ καὶ οἱ ἠθικὲς ἀρχές, οἱ ὁποῖες συνθέτουν τὸ σύνολο τῶν θεσμῶν καὶ τῶν ἐθίμων (Θεσμοφορία). Οἱ νόμοι τοῦ 5ου ἀναβαθμοῦ εἶναι πλέγμα κανόνων, ἐνῶ τὰ «καλὰ ἐπιτηδεύματα» τοῦ 4ου ἀναβαθμοῦ εἶναι οἱ σχέσεις καὶ οἱ πράξεις τῶν ἀτόμων καὶ ἀφοροῦν στὴν πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου.

Ἔκτος ἀναβαθμός: Τὸ κάλλος τῆς ἐπιστήμης. Ἀπὸ τὴ νοητὴ θεὰ τοῦ Νόμου ὁ ἔραστής/ἐταῖρος/διδάσκαλος ἀνέρχεται/αἶρεται στὸ εὐρὸν πεδίο τῆς «διὰ τῶν ὁάρων» γνώσεως.

«ἄλλ' ἀντιθέτως μὲ τὸ δλέμμα γυρισμένο πρὸς τὸ ἀπέραντο τῆς ὠραιότητος πέλαγος καὶ ἀπὸ τὸ θέαμα ἐκείνου ἐμπνεόμενος, πλῆθος ὠραίους καὶ ὑψηλοὺς λόγους νὰ γεννᾷ καὶ σκέψεις μέσα σὲ ἓνα πόθο πνευματικότητος ἀνεξάντλητον...» («Συμπόσιον», 210d).

Ἡ ἄπεραντοςύνη τοῦ πελάγους τῆς γνωστικῆς θεάσεως τοῦ ἐπιτρέπει νὰ μεταχειρίζεται τοὺς ὁάρους (= σοφοὺς λόγους) ὡς βέλος (= ἰδὸ) ἐπιτεύξεως στόχου ἀρετῆς στὸ νοῦ τῶν μαθητῶν του. Ἡ ἐμπράγματι φιλοσοφία ποὺ ἐξασκεῖ, ὑπόσχεται νὰ γεννᾷ λόγους σοφούς, διότι τὸ ἀπερίγραπτο τοῦ κάλλους τοῦ γνωστικοῦ πεδίου, τὸ ὄλοιο πλέον καὶ ὄρα, ἔχει γίνεи τῶρα ἢ πηγὴ τῆς ἐμπνεύσεώς του. Ποίος ὁ τελικὸς προορισμός;

Ἑβδομος ἀναβαθμός: Τὸ κάλλος καὶ τὸ «ὀρθῶς παιδεραστεῖν». Ὅποιοι διὰ τῆς

- ▶ Ἐὰν κάποιος Ἀθηναῖος ἐκδίδεται ὡς παθητικὸς ὁμοφυλόφιλος, νὰ μὴν ἐπιτρέπεται σ' αὐτὸν νὰ ἐκλέγεται ὡς ἓνας ἐκ τῶν ἐννέα ἀρχόντων, οὔτε ν' ἀναλαμβάνη τὸ ἀξίωμα τοῦ ἱερέως, οὔτε νὰ γίνεи συνδικος τοῦ δήμου, οὔτε ν' ἀναλαμβάνη κανένα ἀπολύτως ἀξίωμα, οὔτε στὸ ἐσωτερικὸ οὔτε στὸ ἐξωτερικὸ, οὔτε κληρωτὸ οὔτε αἰρετό, οὔτε ν' ἀποστέλλεται σὲ διπλωματικὴ ἀποστολὴ, οὔτε νὰ ἐκφέρει τὴν γνώμη του, οὔτε νὰ εἰσέρχεται στὰ δημόσια ἱερά, οὔτε νὰ ἔχη δικαίωμα νὰ φέρη στεφάνι στὶς γιορτές ποὺ συνηθίζεται τοῦτο, οὔτε νὰ πηγαίη στὰ περιαντήρια ποὺ δρῶσονται μέσα στὴν ἀγορὰ. Ἄν δὲ κάποιος κἀνὴ κἀτι ἄπ' αὐτὰ, ἐφόσον ἔχει ἀποδεχθῆ δικαστικὸς ὅτι ἔταιρεῖ, νὰ τιμωρῆται μὲ θάνατο.

Σχολιάζοντας τὸν νόμο στὴ συνέχεια ὁ Αἰσχίνης παρατηρεῖ, ὅτι ὁ νομοθέτης τὸν θέσπισε γιὰ τὰ κρούσματα ποὺ σημειώνονται ἀνάμεσα στὰ μειράκια: «Τοῦτον μὲν τὸν νόμον ἔθηκε περὶ τῶν μειρακίων τῶν προχείρων τὰ ἑαυτῶν σώματα ἐξαμαρτανόντων» («Κατὰ Τιμ.», 22). Σημειώτεον ὅτι στὸ Ἀτικὸ Δίκαιο προβλέπετο ἡ περιφημὴ «γραφὴ ἐταιρησεως», δηλαδὴ κάθε πολίτης εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ μνηστῆ ἐνώπιον τῆς Δικαιοσύνης τὸν ἐκδιδόμενο κίναδο καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν εἰς θάνατον καταδίκη του βάσει τῆς κειμένης νομοθεσίας. Ὁ Δημοσθένης, κατὰ Ἀνδροτίωνος §21, κάνει ἐπίσης λόγο «περὶ τοῦ τῆς ἐταιρησεως νόμου» σὲ ἄλλο του χωρίο, §30, ἀποδίδει στὸ Σόλιωνα σχετικὸ νόμο, ὁ ὁποῖος καταργοῦσε τὸ δικαίωμα λόγου –τὸ σπουδαιότερο γιὰ τὸν ἀρχαῖο πολίτη– τοῦ δράστη: «μῆτε λέγειν μῆτε γράφειν ἐξείναι τοῖς ἑταιρηκόσιν» (Δημ. «Κατὰ Ἀνδρ.» 30). Ἐκτὸς νόμου πράξη θεωρεῖ τὴν ὁμοφυλοφιλία καὶ ὁ Λυσιίας (Κατὰ Ἀλιέων Α, XIV, 41-42). Ἄλλὰ στὴν Σπάρτη ἡ νομοθεσία ἦταν παραδοσιακὰ αὐστηρότερη. Ὁ Ξενοφὼν ἀποδίδει στὸν Λυκούργου σχετικὸ νόμο, ποὺ ἀπαγορεύει αὐστηρότατα τὴν παιδεραστία: «Εἰ δὲ τις παῖδος σώματος ὀρεγόμενος φανείη, αἰσχιστον τοῦτο θεῖς ἐποίησεν (ἐνν. ὁ Λυκούργος) ἐν Λακεδαίμονι μὴδὲν ἦτιον ἔραστάς παιδικῶν ἀπέχεσθαι ἢ γονεῖς παίδων ἀπέχονται» (Ξεν., Λακεδ. Πολιτ. II, 13). Ὁ Πλούταρχος διασαφηνίζει, ὅτι ὁ ψυχικὸς δεσμὸς μεταξὺ τῶν νέων δὲν εἶχε καμμιά σχέση μὲ σωματικὲς ἐπαφές καὶ ὅτι ἐστερεῖτο τὰ πολιτικά του δικαιώματα δυνάμει νόμου ὁποῖος ἐπιχειροῦσε νὰ ἀσελήγησῃ σὲ θάρρος ἄλλου: «ἐρᾶν τῶν τὴν ψυχὴν σπονδαίων παίδων ἐφεῖτο· τὸ δὲ πλησιάζειν αἰσχρὸν νενόμιστο, ὡς τοῦ σώματος ἐρῶντας ἀλλ' οὐ τῆς ψυχῆς· ὁ δὲ ἐγκληθεῖς ὡς ἐπ' αἰσχίνῃ πλησιάζων ἄτιμος διὰ δίου ἦν» («Λακεδ. ἐπιτηδ.» 7,237c). Ἀνάλογη μαρτυρία σχετικὰ μὲ τὸ πόσο παρεξηγημένο θέμα τοῦ ψυχικοῦ δωρικοῦ ἔρωτα καὶ ὅτι αὐτὸς δὲν περιεῖχε καμμιά σωματικὴ σχέση καταθέτει καὶ ὁ Μάξιμος Τύριος: «ἐρᾷ Σπαρτιάτης ἀνήρ μειρακίου Λακωνικοῦ, ἀλλ' ἐρᾷ μόνον ὡς ἀγάματος καλοῦ· καὶ εἰς πολλῶν. Ἡ μὲν γὰρ ἐξ ὕδρευος ἡδονῆ ἀκοινωνήτος πρὸς ἀλλήλους» (20,8de). Ὁ Μάξιμος ἀναφέρει ἀκόμη καὶ παρόμοιο νόμο στὴν Κάτω Ἰταλία.

Γιὰ τὴν ἀντιομοφυλοφιλικὴ νομοθεσία στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα βλέπε περισσότερα:

- «Συμπληρωματικὰ στὴν ἔρευνα γιὰ τὴν ἀρχαία νομοθεσία κατὰ τῆς ὁμοφυλοφιλίας», «Δαυλός», Γ. Κουβαράς, σ. 2556, 1986.
- «Ἡ νομικὴ ἀντιμετώπιση τῆς ὁμοφυλοφιλίας στὶς κοινωνίες τῶν ἀρχαιοελληνικῶν πόλεων», I. Λιακόπουλος, «Δαυλός», σ. 3312, 1986.
- «Ἡ ἀρχαιοελληνικὴ ἀντιομοφυλοφιλικὴ νομοθεσία, Γ. Κουβαράς», «Δαυλός», σ. 5647, 1990.
- «Ἡ ἀντιομοφυλοφιλικὴ νομοθεσία στὴν ἀρχαία Ἀθήνα», Σ. Πάν., «Δαυλός», σ. 6749, 1991.
- «Ἡ ὁμοφυλοφιλία στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα», K. Dover, «Δαυλός», σ. 6625, 1991.
- (Σύννοψις), «Δαυλός», σ. 9319, 1995.

σπουδῆς αὐτῆς τῆς ἔρωτικῆς τέχνης φθάση στήν θέασι τῆς ὠραιότητος τῆς μεγάλης γνώσεως, «ἐξαιφνης» προβάλλει ἔσωθεν ἡ μοναδικότητα τοῦ Ἀπολύτου Κάλλους:

«Ὅταν λοιπὸν χάρι στήν ὀρθὴ ἐφαρμογὴ τῆς παιδευασίας, ἀνεβῆ ἀπὸ τὰ φαινόμενα ἐδῶ κάτω, καὶ ἀρχίσῃ ν' ἀντικρύξῃ ἐκεῖνο τὸ κάλλος, προσεγγίζει σχεδόν, θὰ ἔλεγα, τὸ τέρμα...» («Συμπόσιον», 211B).

«Τὸ ὀρθῶς παιδευαστεῖν» τῆς Διοτίμας περικλείει τὸ ἀνυπέροβλο τοῦ κάλλους τῶν ψυχικῶν δυνάμεων καὶ χαρακτηριστικῶν ἰδιοτήτων τοῦ ἐταίρου/διδασκάλου, ὁ ὁποῖος σκοπὸ τοῦ βίου του ἔθεσε τὴ σταδιακὴ ἐμφύτευσι τῆς ἀρετῆς διὰ τῶν «ὀδῶρων» στὶς νέες ψυχές, τὶς ψυχές τῶν παιδῶν ἀσχέτως βιολογικῆς ἡλικίας (ἴδε διάλογος «Λάχης» 188C-189· κατὰ πολὺ μεγαλύτερος τοῦ Σωκράτη ὁ στρατηγὸς Λάχης ἐπιθυμεῖ νὰ γίνῃ μαθητῆς του καὶ ὁ Σωκράτης, ἂν καὶ πολὺ νεώτερος, τὸν δέχεται).

Ἡ «παιδευαστία» ἡ ὀρθῶς καθοδηγοῦσα τὶς νέες ψυχές («τὰ παιδικὰ») δὲν ἀπευθύνεται μόνον στὰ νεαρὰ ἄτομα καὶ δὲν ἔχει σχέσι μόνον μὲ τὴ βιολογικὴ ἡλικία τοῦ ὄντος. Ὡς ἐκ τούτου ἔχει τὴν μέγιστή τῆς ἀνταμοιβή κατὰ τὴν Διοτίμα στήν ὑπόσχεσι ἐνατένσης καὶ ἐποπτείας τοῦ Ἀπολύτου Κάλλους. «Σ' αὐτὸ τὸ στάδιο τῆς ζωῆς ἀγαπητὲ Σωκράτη, εἶπε ἡ ξένη ἀπὸ τῆ Μαντινεία παρὰ ὀπουδῆποτε ἄλλου ἀξίζει τοῦ ἀνθρώπου ἡ ζωῆ, μὲ τὴ θέα τοῦ ἀπολύτου κάλλους...» («Συμπόσιον», 211d).

Ἰδιότητες τοῦ κάλλους αὐτοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ ἐκφρασοῦν μὲ τὸ λόγο. Δὲν ὑπάρχουν λέξεις νὰ περιγράψουν παρόμοιες ὀπτικῆς παραστάσεις, διότι τὸ αἰσθητὸ κάλλος εἶναι ἀτελές καὶ φθαρτὸ, ὑποκείμενο στήν προσωπικὴ αἰσθητικὴ ἀντίληψι καὶ οὐδεμία σχέσι ἔχει μὲ τὸ ἀπόλυτο κάλλος τοῦ Ἀεί, τοῦ ἀδιαταράκτως ὑπαρκτοῦ, ἀπροσώπου θείου, τῆς ἀντικειμενικῆς πάντοτε πραγματικότητος, τῆς Ἑλληνικῆς Κοσμοθέασης.

«Ἡ λησμονεῖς, πρόσθεσε, ὅτι ἐδῶ καὶ μόνον ἐδῶ, ὁ [ἐταῖρος] θὰ ἔχῃ τὸ χάρισμα, βλέποντας μὲ ὅ,τι εἶναι ὀρατὴ τὴν ὠραιότητα, νὰ γεννᾷ ὄχι φαντάσματ' ἀρετῆς, ἀφοῦ δὲν εἶναι φάντασμα αὐτὸ ποῦ ἀγκαλιάζει, ἀλλὰ τὴν ἀληθινὴ (ἀρετὴν), ἀφοῦ τὴν ἀλήθεια ἀγκαλιάζει; Καὶ ὅταν γεννήσῃ καὶ ἀναθρέψῃ ἀρετὴ ἀληθινὴ, ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ γίνῃ τῶν θεῶν ὁ ἀγαπημένος καὶ, ὅσο εἶναι θεμιτὸ σ' ἓναν ἄνθρωπο, ἀθάνατος καὶ ἐκεῖνος» («Συμπόσιον», 212d).

Μὲ τὸ ἀνωτέρω ἀπόφθεγμα κλείνει ἡ Διοτίμα τὸν κατασκευαστικὸ, ἱεροπρεπέστατο λόγο τῆς. Διὰ τῆς ἀληθοῦς ἀρετῆς –κυρίαρχο γνώρισμα τῆς ψυχῆς τοῦ ἐμπνεομένου ὑπὸ τοῦ ἔρωτος τῶν «παιδικῶν», τῶν ἐν γένει ἀγνῶν ψυχῶν, ἀσχέτως ἡλικίας τοῦ φυσικοῦ σώματος– θὰ καταστῇ ἡ ψυχὴ τοῦ ἐταίρου ὁ ἀγαπημένος τῶν θεῶν. «Ἐὰν ὀρθῶς ἡγῆται ὁ ἡγούμενος» (1ος ἀναβαθμὸς, 210A), δημιουργεῖ τὴ χρυσὴ ἄλυσίδα τῆς μεταλαμπαδεύσεως διὰ τοῦ ἔρωτος τῆς θείας ἀρετῆς ἀπὸ ἐταῖρον/διδάσκαλον εἰς ἐταῖρον/μαθητὴν στὸ διηνεκὲς τοῦ χρόνου. «Τὸ ὀρθῶς παιδευαστεῖν» εἶναι ἡ ὁδὸς ἡ ἀγούσα στήν εὐδαιμονία.

Βιβλιογραφία:

1. Πλάτωνος, «Συμπόσιον», μετάφρασι Ι. Συκουτρῆ, ἐκδ. Ι.Δ. Κολλάρος 1949.
2. «Φαῖδρος», «Κρατύλος», «Λάχης», «Μένων», «Θεαίτητος», «Φίλητος», ἐκδ. Πάπυρος. (Οἱ μεταφράσεις τῶν ἀρχαίων κειμένων ἐλήφθησαν ἀπὸ τὶς ἀνωτέρω ἐκδόσεις).
3. Μέγα Λεξικὸν Ὀλης τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, Δ. Δημητράκου.
4. Ὀμηρικοὶ Ὕμνοι, ἐκδ. Ἑστία 1997.
5. Ἀνδρέας Λεντάκης, «Ὁ ἔρωτος στήν ἀρχαία Ἑλλάδα», ἐκδ. Καστανιώτης 2000.
6. Ἀλτάνη, «Ἀρρητοὶ Λόγοι, Ἐπίδαιρος, Θόλου Ἀποκάλυψις», ἐκδ. Ἰδεοθέατρον 1999.

Ἄλτάνη